

Jerzy Sokolowski

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

ZMIANY W POLSKIM SYSTEMIE OPODATKOWANIA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH W LATACH 2004–2009 A PRZESTRZEGANIE ZASAD PODATKOWYCH

Streszczenie: Autor analizuje zmiany w konstrukcjach podatków obciążających działalność gospodarczą pod kątem przestrzegania zasad podatkowych. Analizie poddano podatki dochodowe od obrotu i majątkowe. Całość rozważań zamykają sformułowane przez autora wnioski.

Słowa kluczowe: podatki, zasady podatkowe, zmiany konstrukcji obciążeń podatkowych

1. Wstęp

Aby poszczególne podatki były skutecznymi instrumentami zasilania budżetowego oraz oddziaływania motywacyjnego na podatników, powinny spełniać pewne warunki. Warunki te określa się mianem zasad podatkowych, które już w XVIII w. sformułował Adam Smith, a później rozbudowali je i usystematyzowali przede wszystkim Adolf Wagner i Hubert Haller. Zasady te są na ogół akceptowane w literaturze, ale jeśli chodzi o przestrzeganie ich w konstrukcjach podatków i systemach podatkowych, to nie zawsze są one respektowane, co powoduje, że funkcje podatków nie w pełni są realizowane.

Celem opracowania jest ocena, czy w zmianach dokonywanych w polskim systemie podatkowym w latach 2004–2009 uwzględniono określone w teorii zasady podatkowe oraz sformułowanie wniosków w tym zakresie.

2. Zasady podatkowe

Adam Smith wyróżnił cztery podstawowe zasady, jakie powinien spełniać dobrze skonstruowany podatek. Są to zasady: równości podatkowej, pewności obciążenia, minimalizacji kosztów związanych z poborem i obliczaniem podatku oraz dogodności¹. Zasada równości zakłada proporcjonalne obciążenie podatników w stosunku do osiągniętych przez nich dochodów i posiadanego majątku. Zasada pewności wskazuje

¹ Por.: A. Smith, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, t. 1, PWN, Warszawa 1954, s. 584.

na konieczność stabilizacji konstrukcji podatku, w tym zwłaszcza jego wysokości, w dłuższym okresie. Zasada minimalizacji kosztów każe prawodawcy tak skonstruować podatek i terminy jego płatności, aby koszty obliczania poboru i odprowadzania podatku były jak najniższe. Wreszcie zasada dogodności mówi, iż podatek powinien być pobierany w miejscu i czasie dogodnym dla podatnika.

A. Wagner wyróżnia cztery grupy zasad podatkowych². Pierwszą grupę określa mianem zasad polityki finansowej. Do tej grupy zalicza zasadę ustalania wysokości obciążeń podatkowych na podstawie potrzeb państwa oraz zasadę ścisłego określania przychodów podatkowych. Druga grupa to zasady ekonomiczne. Do nich zalicza Wagner zasadę opodatkowania dochodów, a nie majątku – jest to zasada ochrony istniejącego majątku. Inna zasada mówi o tym, że stymulacyjne oddziaływanie podatków musi być zgodne z założonymi celami. Trzecią grupę stanowią zasady określające normy sprawiedliwości podatkowej. Zalicza do nich zasady: wyrównywania obciążeń w stosunku do uzyskiwanego dochodu, ograniczania stromej progresji, osobnego opodatkowania zysków niezasłużonych i koniunkturalnych. Do czwartej grupy zasad Wagner zaliczył podatkowo-administracyjne warunki kształtowania obciążeń. Wyróżnił tutaj zasady: dogodności poboru podatków, ścisłego określania warunków i przejrzystości przepisów podatkowych, minimalizacji kosztów związanych z obliczeniem i odprowadzeniem podatków.

Szereg zasad podatkowych sformułował także H. Haller³. Są to m.in. zasady: ekwiwalentności, wydajności podatkowej, minimalizacji kosztów, skuteczności oddziaływania konstrukcji podatku czy neutralności. Zasada ekwiwalentności mówi o tym, że poziom obciążeń podatkowych na rzecz państwa powinien być dostosowany do usług państwa świadczonych podatnikom. Zgodnie z zasadą wydajności poziom obciążenia musi być zależny od „obfitości” źródła będącego podstawą opodatkowania. Z zasady skuteczności wynika konieczność zachowania wewnętrznej i zewnętrznej zgodności podatku. Natomiast zasada neutralności nie oznacza negacji funkcji motywacyjnej podatku, lecz taką jego konstrukcję, która umożliwi jednokowe obciążenie podatników spełniających te same warunki.

3. Podstawowe zmiany w konstrukcjach podatków dochodowych

W polskim systemie podatkowym dochody podatników prowadzących działalność gospodarczą mogą być obciążone podatkiem dochodowym od osób fizycznych, podatkiem dochodowym od osób prawnych, zryczałtowanym podatkiem dochodowym od niektórych przychodów osób fizycznych oraz zryczałtowanym podatkiem pobieranym w formie karty podatkowej. W badanym okresie zarówno w podatku dochodowym od osób fizycznych, jak i podatku dochodowym od osób prawnych obniżono stawki podatkowe. W podatku dochodowym od osób fizycznych zmniejszono liczbę

² Por.: A. Wagner, *Finanzwissenschaft*, t. 1, Leipzig 1890, s. 37.

³ H. Haller, *Die Steuern*, J. Mohr, Tübingen 1981, s. 14.

przedziałów opodatkowania z trzech (przy stawkach 19%, 30% i 40%) do dwóch przy stawkach (18% i 32%)⁴. Podatnik prowadzący działalność gospodarczą może tu też wybrać stawkę jednolitą 19%, ale wówczas nie może korzystać z preferencji podatkowych (np. wspólnego opodatkowania małżonków). W przypadku podatników objętych podatkiem dochodowym od osób prawnych w 2004 r. stawka liniowa podatku wynosiła 22%, a od 2005 r. wynosi 19%⁵; w przypadku zryczałtowanego podatku dochodowego od przychodów osób fizycznych stawki są zróżnicowane w zależności od rodzaju działalności. Od przychodów z handlu stawka wynosi 3%, od przychodów z działalności wytwórczej 5,5%, a od przychodów z usług 8,5%⁶. Generalnie jednak podstawą opodatkowania jest tutaj przychód, a nie dochód. Przy karcie podatkowej stawka podatku ma charakter kwotowy (określona kwota podatku za każdy miesiąc), a jej wysokość zależy od rodzaju prowadzonej działalności (np. krawiectwo, ślusarstwo czy usługi kosmetyczne itp.), liczby zatrudnionych osób oraz wielkości miejscowości, w której prowadzona jest działalność gospodarcza. W zakresie zryczałtowanych form opodatkowania stawki w analizowanym okresie istotnie się nie zmieniły (przynajmniej w odniesieniu do podstawowych rodzajów działalności gospodarczej).

Do istotnych mian w zakresie opodatkowania dochodów przedsiębiorstw należy wprowadzenie od 2007 r. ograniczenia zwolnień z podatku dochodowego w specjalnych strefach ekonomicznych tylko do małych i średnich przedsiębiorstw. Wynika to z uregulowań unijnych, a w związku z tym i polskich, które zakładają, że preferencje podatkowe dla dużych przedsiębiorstw stanowią niedozwoloną pomoc publiczną⁷.

Ważnym rozwiązaniem w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych jest wprowadzenie od 2006 r. preferencji polegającej na możliwości odliczenia od podstawy opodatkowania wydatków na zakup nowych technologii. Podatnik może odliczyć tu 50% wydatków na zakup nowych technologii, przy czym za nowe technologie uznaje się takie, które są znane nie dłużej niż od 5 lat⁸.

Istotnym rozwiązaniem funkcjonującym od 2007 r. jest uproszczenie rozliczeń podatku dochodowego dla tzw. małych podatników. Za małego podatnika uznano takiego, u którego wartość obrotów nie przekroczyła w roku poprzedzającym rok podatkowy równowartości 800 tys. euro. Mały podatnik może korzystać z uproszczonej ewidencji podatkowej, wpłacając jednocześnie zaliczki na podatek dochodowy co kwartał, a nie co miesiąc.

⁴ Zob.: art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 2000, nr 14, poz. 176 z późn. zm.).

⁵ Zob.: art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 1992, nr 21, poz. 86 z późn. zm.).

⁶ Zob.: art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. 1998, nr 144, poz. 930 z późn. zm.).

⁷ Zob.: art. 22 ust. 1a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. 1997, nr 137, poz. 926 z późn. zm.).

⁸ Zob.: art. 26c ust. 1 ustawy z 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych..., dz. cyt.

Przedstawione tu zmiany w prawie podatkowym w odniesieniu do podatków dochodowych nie wyczerpują pełnej listy tych zmian. Było ich znacznie więcej, zwłaszcza jeśli chodzi o koszty, których nie można uznać za koszty uzyskania przychodów.

W większości przypadków zmiany te szły w dobrym kierunku co do przestrzegania zasad podatkowych. W podatku dochodowym od osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą oraz podatku dochodowym od osób prawnych mamy ujednoczone stawki (19%), chyba że podatnik będący osobą fizyczną wybierze skalę dwustopniową progresywną. Jest to jednak jego wybór. Podobnie ujednoczono podstawy opodatkowania, jeśli chodzi o stronę przychodów i kosztów, których nie można uznać za koszty uzyskania przychodów. Można więc uznać, że przy podejmowaniu decyzji dotyczących zmian w konstrukcjach tych podatków ustawodawca kierował się zasadą równości. Trudno natomiast mówić o przestrzeganiu tej zasady w stosunku do zryczałtowanych form opodatkowania. Porównywanie obciążeń przy zasadach ogólnych opodatkowania dochodów i ryczałtach jest bardziej skomplikowane, gdyż przy ryczałcie od przychodów ewidencjonowanych podstawą opodatkowania jest przychód, ponadto stawki są zróżnicowane w zależności od rodzaju prowadzonej działalności. Natomiast w przypadku karty podatkowej jako podstawę opodatkowania przyjęto potencjalny dochód, jaki podatnik może osiągnąć. Stąd też wysokość obciążeń przy podobnym dochodzie może być różna. Warto jednak zwrócić uwagę, że podatnikom będącym osobami fizycznymi i prowadzącymi działalność gospodarczą pozostawiono swobodę wyboru formy opodatkowania. Mogą więc wybrać zasady ogólne lub którąś z form zryczałtowanych.

Niestety nie można powiedzieć, że przy zmianach konstrukcji podatków dochodowych przestrzegano zasady pewności. Zbyt często zmieniano w latach 2004–2009 zarówno ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych – 18 razy, jak i o podatku dochodowym od osób prawnych – 21 razy. Warto jednak zwrócić uwagę na chęć minimalizacji kosztów przez ustawodawcę poprzez szczególne potraktowanie małych przedsiębiorców. W dalszym ciągu natomiast zbyt duże są koszty prowadzenia różnych ewidencji przy zryczałtowanym podatku od przychodów osób fizycznych. Podatnik musi tu oprócz ewidencji przychodów prowadzić także ewidencję środków trwałych i wartości niematerialnych i prawnych, ewidencję zatrudnienia, dokonywać spisu z natury oraz przechowywać przez 5 lat dowody zakupu. W konsekwencji, mimo iż jest to uproszczona (zryczałtowana) forma opodatkowania, koszty ewidencji podatkowej są tutaj znaczne.

4. Zmiany w konstrukcjach podatków od obrotu

W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej dokonano wielu zmian w podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym. Wcześniej obydwa podatki

były regulowane jedną ustawą⁹, natomiast od 2004 r. podatki te określają odrębne ustawy¹⁰.

W sferze podatku od towarów i usług w analizowanym okresie ograniczono zakres towarów i usług objętych stawkami ulgowymi 7% i 0%. Objęto stawką 3% podstawowe nieprzetworzone artykuły spożywcze oraz usługi związane z rolnictwem, leśnictwem i rybołówstwem. Niemniej stawka ta dotyczy okresu przejściowego i od 2011 r. na te towary i usługi będzie obowiązywać stawka 7%.

W podatku VAT wprowadzono kategorię rolnika ryczałtowego, dzięki czemu rolnicy dostarczający produkty rolne podatnikom podatku od towarów i usług uzyskali prawo do zwrotu podatku naliczonego w wysokości 6% kwoty należnej z tytułu dostaw tych produktów¹¹.

Uproszczone zostały zasady rozliczania się z podatku VAT tzw. małych podatników, tj. takich, u których – jak wspomniano wyżej – przychody ze sprzedaży nie przekroczyły w roku poprzedzającym rok podatkowy równowartości 800 tys. euro. Podatnicy ci mogą się rozliczać z podatku VAT co kwartał do 25. dnia miesiąca następującego po każdym kolejnym kwartale¹². W analizowanym okresie ograniczono też liczbę zwolnień z podatku od towarów i usług.

W celu uproszczenia rozliczeń podatku VAT u przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą polegającą na wymianie towarów i świadczeniu usług wewnątrz Unii Europejskiej wprowadzono kategorię wewnątrzwspólnotowej dostawy oraz wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów i usług. W latach 2004–2009 stopniowo rozszerzano zakres przedmiotowy i podmiotowy podatku VAT, co spowodowało istotny wzrost dochodów budżetowych z tego podatku. Regulacje prawne dotyczące podatku VAT są jednak nadal bardzo obszerne i skomplikowane. W związku z tym wielu podatników musi korzystać z usług doradców podatkowych. Do tego dochodzi skomplikowana ewidencja związana z regulowaniem obowiązku podatkowego. Ponadto przepisy prawa podatkowego regulujące podatek VAT należą do najczęściej zmienianych. Tylko w ciągu 6 lat ustawa o podatku od towarów i usług była zmieniana 31 razy. W tym czasie wydano też 44 rozporządzenia Ministra Finansów dotyczące tego podatku.

Konsekwencją przyjęcia Polski do Unii europejskiej były też istotne zmiany w podatku akcyzowym. Przed wszystkim w ustawie¹³ dostosowano polskie przepisy do dyrektyw Unii Europejskiej. Wprowadzono zwłaszcza podział na wyroby akcyzowe zharmonizowane i niezharmonizowane. Do wyrobów zharmonizowanych zaliczono paliwa silnikowe, oleje opałowe, gaz, napoje alkoholowe, wyroby tyto-

⁹ Zob.: ustawa z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym (Dz.U. 1993, nr 11, poz. 50).

¹⁰ Zob.: ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. 2004, nr 53, poz. 535) oraz ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. 2004, nr 29, poz. 257).

¹¹ Zob.: art. 15 ust. 1 i 2 ustawy o podatku od towarów i usług..., dz. cyt.

¹² Tamże, art. 25 ust. 16.

¹³ Zob.: ustawa o podatku akcyzowym..., dz. cyt.

niowe. Te produkty muszą być opodatkowane podatkiem akcyzowym we wszystkich państwach Unii Europejskiej. Taki obowiązek nie występuje w odniesieniu do wyrobów akcyzowych niezharmonizowanych, do których w Polsce zaliczono (i do których pobiera się podatek): karty do gry, odzież skórzana, broń palną, samochody osobowe, maszyny i urządzenia do gry.

Podatek akcyzowy musi być zapłacony do 25. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym powstał obowiązek podatkowy. W przypadku niektórych wyrobów zharmonizowanych, np. paliw silnikowych, podatek należy uiszczać codziennie. Warto też zwrócić uwagę, iż produkcja i przetwarzanie wyrobów akcyzowych zharmonizowanych może odbywać się wyłącznie w składzie podatkowym. Natomiast prowadzącym taki skład może być podmiot, któremu wydano zezwolenie na jego prowadzenie. Rozwiązanie takie ma zapewnić lepszą kontrolę, jeśli chodzi o realizację obowiązku podatkowego, jednak prowadzi do wyższych kosztów związanych z tworzeniem i utrzymaniem takich składów.

5. Najważniejsze zmiany w podatkach majątkowych

W polskim systemie podatkowym do podatków majątkowych można zaliczyć następujące podatki: od nieruchomości, od środków transportowych, od czynności cywilnoprawnych, od spadków i darowizn, podatek rolny i leśny. W podatkach od nieruchomości i środków transportowych maksymalne stawki kwotowe określone są w ustawie o podatkach i opłatach lokalnych¹⁴. Natomiast wysokość stawek obowiązujących w danej gminie określa na każdy rok rada gminy. Jest to w pewnym stopniu sprzeczne z zasadą równości podatkowej, ale z drugiej strony ustalanie wysokości stawek tych podatków jest ważnym instrumentem oddziaływania samorządów na gospodarkę lokalną.

W latach 2004–2009 w podatkach majątkowych nie dokonywano tak wielu zmian uregulowań prawnych, jak w podatkach dochodowych czy od obrotu. Jednak i tutaj nastąpiło kilka istotnych zmian w prawie podatkowym. W podatku od nieruchomości wprowadzono zapis, że rada gminy może różnicować stawki w zależności od lokalizacji, rodzaju prowadzonej działalności, rodzaju zabudowy, przeznaczenia i sposobu wykorzystywania nieruchomości¹⁵. Dzięki temu podatek może się stać bardziej sprawiedliwy, gdyż uwzględnia się szereg czynników wpływających na wartość nieruchomości, a nie tylko jej powierzchnię. Jest to jednak tylko pewien krok w kierunku podatku katastralnego, który stanowi powszechne opodatkowanie nieruchomości w krajach Unii Europejskiej.

W podatku od czynności cywilnoprawnych likwidacji uległy stawki progresywne od umów spółki, w których podstawą opodatkowania jest kapitał zakładowy.

¹⁴ Zob.: ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. 2006, nr 121, poz. 844 z późn. zm.).

¹⁵ Tamże, art. 5 ust. 3 i 4.

Wprowadzono jednocześnie stawkę liniową w wysokości 0,5% wartości tego kapitału¹⁶. Uproszczono więc sposób obliczania podatku, wprowadzając jednocześnie stawkę jednolitą niezależną od wysokości kapitału zakładowego.

W podatku od spadków i darowizn dokonano wręcz rewolucyjnej zmiany. Zwolniono bowiem z tego podatku nabycie własności rzeczy i praw majątkowych przez najbliższą rodzinę (I grupa podatkowa), o ile w ciągu 6 miesięcy od dnia powstania obowiązku podatkowego zgłoszą takie nabycie w Urzędzie Skarbowym. Wcześniejsze uregulowania prawne zakładały tu podatek progresywny. Obecnie taki podatek (progresywny) muszą płacić osoby z dalszej rodziny (II grupa podatkowa) oraz osoby niespokrewnione ze spadkobiercą czy darczyńcą.

6. Podsumowanie

a) Wnioski ogólne

- Częste zmiany przepisów prawa podatkowego są zjawiskiem niekorzystnym. W tej sytuacji przedsiębiorcy nie mogą bowiem przewidywać przyszłej efektywności jakichkolwiek przedsięwzięć gospodarczych;
- Przestrzeganie zasady równości podatkowej jest w praktyce trudne do zrealizowania. W większości państw Unii Europejskiej inna jest wysokość obciążeń osób fizycznych i osób prawnych. Co prawda w Polsce udało się ujednoczyć w dużym stopniu stawki podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych, ale w zakresie opodatkowania dywidend otrzymywanych przez osoby fizyczne i prawne występują już istotne różnicowania. Spółki prawa handlowego (spółki kapitałowe) mają możliwość potrącania podatku pobranego od dochodów z dywidend od podatku dochodowego należnego z innych źródeł. Ten przywilej nie występuje, gdy dywidendy wypłacane są osobom fizycznym;
- Wysokość podatków zasilających budżet centralny jest na ogół jednolita w skali całego państwa. Natomiast zróżnicowanie terytorialne może występować w zakresie podatków zasilających budżety samorządowe ze względu na prawo określania poziomu stawek przez rady gmin w podatkach lokalnych. Z pewnością jest to w jakimś stopniu sprzeczne z zasadą równości, ale z drugiej strony – niemożliwe staje się ujednoczenie stawek podatkowych przy dużej samodzielności władz lokalnych. Dążenie do bezwzględnego zachowania zasady równości byłoby tu nawet niecelowe, gdyż musiałyby prowadzić do ograniczenia samodzielności władz samorządowych;
- Nie zawsze udaje się obniżyć koszty związane z poborem i odprowadzeniem podatków. Często ustawodawca wprowadza takie rozwiązania, których celem jest ograniczenie unikania płacenia podatków, ale wiąże się to z dodatkowymi

¹⁶ Zob.: art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. 2007, nr 68, poz. 450).

kosztami, na ogół obciążającymi podatników. Drogą do obniżenia tych kosztów może być doskonalenie kontroli skarbowej i podatkowej przy ograniczeniu obowiązków, jakie ciążyą na podatnikach z tytułu obliczania i odprowadzania podatków.

b) Wnioski szczegółowe

- Podatek od nieruchomości może być bardziej sprawiedliwy w związku z wprowadzeniem możliwości różnicowania przez radę gminy stawek w zależności od lokalizacji, rodzaju prowadzonej działalności, rodzaju zabudowy itp.;
- Ograniczono koszty ewidencji i poboru podatków dochodowych i VAT dla małych przedsiębiorców;
- Zbyt duże są koszty ewidencji podatkowych przy zryczałtowanym podatku od przychodów osób fizycznych;
- Rozszerzono możliwości zwrotu podatku naliczonego (VAT) dla rolników, dzięki czemu pełniej realizowana jest zasada równości;
- Uproszczono zasady obliczania podatku od czynności cywilno-prawnych poprzez wprowadzenie jednolitej stawki od umów spółek;
- W zakresie podatku akcyzowego duży koszt stanowi tworzenie i utrzymywanie składów podatkowych.

Literatura

1. Haller H., *Die Steuern*, J.C. Mohr, Tübingen 1981.
2. Smith A., *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*, t. 1, PWN, Warszawa 1954.
3. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. 2004, nr 53, poz. 535).
4. Ustawa z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (Dz.U. 2006, nr 121, poz. 844 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. 1992, nr 21, poz. 86 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 20 listopada 1998 r. o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne (Dz.U. 1998, nr 144, poz. 930 z późn. zm.).
7. Ustawa z dnia 23 stycznia 2004 r. o podatku akcyzowym (Dz.U. 2004, nr 29, poz. 257).
8. Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz.U. 2000, nr 14, poz. 176 z późn. zm.).
9. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. 1997, nr 137, poz. 926 z późn. zm.).
10. Ustawa z dnia 8 stycznia 1993 r. o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym (Dz.U. 1993, nr 11, poz. 50).
11. Ustawa z dnia 9 września 2000 r. o podatku od czynności cywilnoprawnych (Dz.U. 2007, nr 68, poz. 450)
12. Wagner A., *Finanzwissenschaft*, t. 1, Leipzig 1890.

**CHANGES IN THE POLISH SYSTEM OF BUSINESSES TAXES
IN THE YEARS 2004–2009 AND THE OBSERVANCE
OF TAX RULES**

Summary: The author is analyzing changes in the construction of the taxes concerning enterprises including the observance of tax rules. Income taxes on properties and sales were analyzed. In the end of the article the author formulates conclusions.